

Høringsuttalelse til Riksantikvarens håndverksstrategi fra Stiftelsen Oseberg Vikingarv

Saksnummer 24/01186-01

14.juni 2024

Generelt vil vi gjerne uttrykke tilfredshet med at en håndverksstrategi kommer på plass. Innholdet virker så langt relevant. Vi ønsker i tillegg å utdype på noen områder. Dette gjelder spesielt innen kompetansebygging.

Bakgrunn

Stiftelsen Oseberg Vikingarv har i 14 år arbeidet med å bygge arkeologiske rekonstruksjoner av skip, bygninger og gjenstander fra vikingtid og tidlig middelalder. Arbeidet skjer med utgangspunkt i arkeologisk materiale, og i nært samarbeid med bla. Vikingskipshuset, Vikingeskibsmuseet i Roskilde, NMBU, Vestfold fylkeskommune/Kulturarv m.fl. Pr. dato har vi bygget kopier av Osebergskipet og Klåstadskipet, mens Gokstadskipet er under bygging. I tillegg kommer en rekke kopier av gjenstander i tre, jern, ull/tekstil samt stolpehus fra samme periode.

Alle våre rekonstruksjoner skjer i det offentlige rom og fullt tilgjengelig for publikum på våre to byggeplasser sentralt i havneområdet i hhv. Tønsberg og Sandefjord. Det er bred adgang for publikum til selv å delta i arbeidet under opplæring og tilsyn fra våre fagarbeidere. Spesielt gledelig er det at et stort antall barn og unge regelmessig deltar i arbeidet.

På denne måten skaper vi forståelse og interesse for vår kulturarv hos et meget stort antall mennesker. I tillegg tar vi inn lærlinger (tradisjonsbåtbygging og smiing).

Skoleelever i Færder, Tønsberg og Sandefjord kommune deltar gjennom «den kulturelle skolesekken», hvor de blant annet lærer å arbeide med håndverktøy.

Innsikt i materialer og teknikker

Å lage rekonstruksjoner av gjenstander med røtter i vår egen kulturarv gir oss en unik mulighet til å formidle kunnskaper, ferdigheter og innsikt i våre byggetradisjoner – og det innen mange fag. Våre rekonstruksjoner kan man se på og bruke, samtidig som man får en forståelse av hele arbeidsprosessen som ligger bak i et historisk perspektiv.

Arbeidet starter med en grundig studie av gjenstanden som det er aktuelt å rekonstruere. Det tas bilder og mål, gjennomføres om nødvendig scanninger, det utarbeides tegninger, liknende objekter undersøkes osv. Man må se på treverket, hva slags emne som er brukt, hvilket treslag, er det rettvekst eller krumt, plankløvd eller speilløvd, er det verktøyspor som kan si noe om hva slags verktøy som er brukt?

Dernest må man finne gode emner, med skogen som råvarelager.

Videre arbeid

Når emnene skal bearbeides bør man benytte tidsriktig verktøy og teknikker. Man bør f.eks. kløyve emnet fremfor å sage det hvis man kopierer en gjenstand fra vikingtid. Rekonstruksjoner har også den fordel at de kan prøves ut i praksis, noe som kan tilføre ytterligere kunnskap om egenskaper, slitasje og svakheter i det historiske objektet. Samlet sett gir dette unike kunnskaper og ferdigheter som vil ha stor verdi innen tradisjonshåndverket, og passer godt inn både under «Strategisk satsing 1» og 3.

Dokumentasjon

For at en rekonstruksjon skal få størst mulig verdi er det viktig at hele prosessen dokumenteres og gjøres tilgjengelig, og dessuten formidles på flest mulig arenaer. Noen tanker om hva som bør dokumenteres er:

- Hva er formålet med rekonstruksjonen?
- Bygger man gjenstand eller kunnskap og håndverksferdigheter?
- Grundig dokumentasjon av prosessene.
- Hvilke valg gjøres underveis, og hvorfor?
- Gjøre grundige evalueringer av det historiske objektet og rekonstruksjonen.

Konklusjon

Når vi rekonstruerer får vi innsikt i hvordan en gjenstand er blitt bygget i den epoken originalen ble laget. Dette fordi vi ved å rekonstruere må se på helheten i det aktuelle objektet, samtidig som vi har frihet til å utforske måten det ble bygget på. Vi kan også prøve og feile litt, noe som ikke er like lett ved restaurering. Metoden gjør det også

enklere å involvere unge og uerfarne håndverkere i prosessen, og på den måten gi dem verdifull erfaring.

Samtidig er inngående studier av originalgjenstander, dokumentasjon samt «prøving-og-feiling»-prosess svært kostbare og tidkrevende metoder å forholde seg til. En særskilt støtteordning øremerket rekonstruksjonsprosjekter ville derfor være et særdeles viktig bidrag til å ivareta og videreutvikle kunnskapen om historiske håndverk.